

„CZTERY PORY ROKU W LESIE”

Program edukacji przyrodniczej dla dzieci 5-6 letnich

Opracowała

mgr Bożena Warcaba

Przedszkole nr 6
w Morągu

SPIS TREŚCI	str.
1. Wstęp	2
2. Charakterystyka programu	3
2.1. Adresaci programu i osoby współpracujące	3
2.2. Treści programowe	4
2.3. Cele programu	4
2.4. Warunki realizacji	4
3. Propozycje tematów kompleksowych oraz sytuacji wychowawczych i edukacyjnych	4
3.1. Jesień w lesie	5
3.2. Zima w lesie	6
3.3. Wiosna w lesie	6
3.4. Lato w lesie	7
4. Ewaluacja	7
5. Bibliografia	7
6. Aneks	

1. Wstęp

W ostatnich latach naszej cywilizacji obserwować można niszczenie środowiska naturalnego człowieka. Dewastacja przyrody osiągnęła alarmujące rozmiary. Z tego względu ochrona przyrody stała się obiektem działań przedstawicieli wielu różnych dyscyplin naukowych. Ważną rolą w tym procesie odgrywa zapoczątkowana już w przedszkolu edukacja przyrodnicza.

Celem edukacji przyrodniczej w przedszkolu jest zbliżenie dziecka do tego świata, ukształtowanie właściwego stosunku do roślin i zwierząt, doprowadzenie do zrozumienia roli człowieka w przyrodzie.

Życie przyrody jest bardzo zróżnicowane, istnieje niezliczona ilość roślin i zwierząt a zadaniem nauczyciela jest umożliwienie dziecku poznania tej różnorodności. Doprowadzenie do zrozumienia, że rośliny i zwierzęta podlegają tym samym prawom- rosną, rozwijają się i rozmnażają. Każde dziecko powinno poznać najbliższe otoczenie przyrodnicze, charakterystyczne dla regionu w którym mieszka. W naszym przypadku są to lasy i jeziora.

Las z jego różnorodnością i bogactwem stanowi dla dziecka ogromny potencjał poznawczy, wzrusza go i zadziwia. Bliskość tego środowiska przyrodniczego stwarza możliwości odbioru wszystkimi zmysłami, pobudza do działania, zaspakaja intelektualne i emocjonalne potrzeby dziecka. Dziecko wychowane w potrzebie kontaktu z przyrodą, w życiu dorosłym będzie w stanie zmniejszyć lub naprawić skutki działania swoich poprzedników.

2. Charakterystyka programu

2.1. Adresaci programu i osoby współpracujące

Adresatami programu „*Cztery pory roku w lesie*” są dzieci pięcioletnie i sześcioletnie uczęszczające do przedszkola oraz ich rodzice.

Realizacja programu nie byłaby możliwa bez osób współpracujących. Są nimi:

- *dyrektor Przedszkola nr 6 w Morągu*
- *nauczycielka współpracująca w grupie*
- *rodzice dzieci objętych programem*
- *leśnicy z pobliskiego Leśnictwa „Strzała” i Bogaczewo*
- *pracownicy Nadleśnictwa Dobrocin*
- *myśliwi z Koła Łowieckiego „Ryś” w Morągu*

2.2. Treści programowe

Prezentowany program uwzględnia treści zawarte w „ABC...Program wychowania przedszkolnego XXI wieku”, który zgodny jest z Podstawą programową wychowania przedszkolnego dla przedszkoli i oddziałów przedszkolnych w szkołach podstawowych. Dz.U.Nr.2/2000- Rozporządzenie MEN z dnia 1 grudnia 1999r.

- *Poznawanie charakterystycznych cech krajobrazu regionu w którym mieszkam: charakterystyczna fauna i flora.*
- *Poznawanie charakterystycznych środowisk przyrodniczych, np. las: charakterystyczna roślinność – drzewa iglaste, i liściaste, krzewy, mech, grzyby, rozpoznawanie i nazywanie drzew iglastych (sosna, jodła, świerk) i liściastych, charakterystyczne zwierzęta- przystosowanie do życia w określonych warunkach, nazwa, wygląd, sposób poruszania się i odżywiania, zwyczaje, konieczność dokarmiania i pojenia w okresie zimy, zapadanie w sen zimowy, gromadzenie zapasów, przyloty i odloty ptaków.*
- *Obserwowanie zjawisk zachodzących w przyrodzie wraz ze zmianą porą roku.*
- *Podziwianie piękna otaczającego nas świata przyrody.*
- *Rozwijanie troski o obecną przyszłą jakość życia na Ziemi poprzez nabywanie opiekuńczego stosunku do świata roślin i zwierząt i kształtowania umiejętności mądrego i odpowiedzialnego współżycia człowieka z przyrodą.*
- *Kierowanie się zasadami bezpieczeństwa na terenie przedszkola i poza nim.*

2.3. Cele programu:

- *aktywne zdobywanie przez dzieci wiedzy na temat środowiska leśnego,*
- *właściwe zachowanie się dzieci w środowisku przyrodniczym,*
- *uwrażliwianie dzieci na piękno przyrody,*
- *kształtowanie aktywnych postaw wobec ochrony przyrody,*
- *emocjonalne powiązanie dzieci z ich lokalnym środowiskiem przyrodniczym,*
- *pobudzanie uczucia szacunku i umiłowania przyrody ojczystej,*

2.4. Warunki realizacji

Realizacja tego programu oparta jest głównie na uczestnictwie dzieci, czasem z rodzicami w wycieczkach do ekosystemów leśnych w pobliżu miejsca zamieszkania. Stąd konieczność zapewnienia środka transportu (autokar, lub niekiedy samochody osobowe rodziców)

Konieczne będzie również zastosowanie różnorodnych środków dydaktycznych i pomocy. Obok wielu naturalnych okazów gromadzonych w kąci przyrody przydatne będą eksponaty, plansze oraz materiały promocyjne Lasów Państwowych udostępnione przez pracowników Nadleśnictwa Dobrocin.

Aby uzyskać pozytywne rezultaty z kontaktów dzieci z przyrodą muszą nad tym czuwać dorośli i umiejętnie nimi kierować. Dlatego ważne jest również współdziałanie osób wymienionych jako współpracujące.

3. Propozycje tematów kompleksowych oraz sytuacji wychowawczych i edukacyjnych

W miesiącu wrześniu w ramach tematu kompleksowego „Uczymy się bawić i pracować w grupie”, podczas zawierania z dziećmi „Kontraktu grupowego” opracowywany jest również „Regulamin Wycieczek” w formie znaków nakazu i zakazów. Znajomość przez dzieci zasad i omów dotyczących zachowania w lesie ułatwi organizację wycieczek.

Również rodzice podczas zebrania grupowego zapoznawani są z obowiązującym w przedszkolu „Regulaminem spacerów i wycieczek”.

3.1. *Jesień w lesie. Treści przewidziane do realizacji.*

- „*Zapraszamy do lasu*”- zorganizowanie wystawy na holu przedszkola dostępnej całej społeczności przedszkolnej. Wykorzystanie materiałów promocyjnych Lasów Państwowych uzyskanych dzięki uprzejmości pracowników Nadleśnictwa Dobrocin. Wzbudzenie zainteresowania u dzieci i ich rodziców środowiskiem leśnym oraz pracą leśników .
- *Wycieczka autokarowa do lasu*- spotkanie z leśniczym- spacer po lesie, przestrzeganie zawartych umów dotyczących zachowania w lesie, rozpoznawanie i nazywanie wybranych drzew po liściach i owocach, zebranie okazów do kącika przyrody, obserwacja zjawisk przyrodniczych, zabawy na leśnej polanie.
- „*Las- czarodziejski dom zwierząt*”- wykorzystanie wybranych utworów literackich i ilustracji w celu uzmysłowienia dzieciom, że las jest miejscem życia wielu gatunków zwierząt. Rozpoznawanie i nazywanie wybranych zwierząt żyjących w okolicznych lasach (sarna, dzik, zając),znajomość ich sposobu odżywiania, poruszania się.
- „*Co tworzy las?*”- dzieci poznają elementy składowe lasu: drzewa, krzewy, runo leśne na podstawie odwołania do wycieczki i ilustracji.
- „*Najważniejsze w lesie są drzewa*”- wykonywanie makiety z materiału przyrodniczego zebranego w lesie, dzieci znają podział drzew na liściaste i iglaste, wiedzą jak zbudowane jest drzewo(pień, korzenie, gałęzie, liście lub igły).
- „*Wielkie grzybobranie*”- na podstawie zdobytych obserwacji, literatury dziecięcej i ilustracji dzieci nazywają wybrane grzyby, dzielą je na jadalne i trujące.
- „*Odloty ptaków*”- poznawanie przyczyn odlotu ptaków jesienią, poznawanie niektórych nazw ptaków, które odlatują oraz tych, które pozostają.
- *nauka piosenek* tematycznie związanych ze środowiskiem leśnym np. „*Zbieramy grzyby*”, „*Liście i igielki*”, „*Ptaki jesienią*”
- *sluchanie zjawisk akustycznych*: szum wiatru, drzew, śpiew ptaków, niektórych odgłosów zwierząt leśnych
- *wykorzystywanie zebranego w czasie wycieczki materiału przyrodniczego* do kształtowania pojęć matematycznych: przeliczania, klasyfikowania, porównywania
- wykonywanie z materiału przyrodniczego (kory, gałązek, liści, szyszek) prac przestrzennych według inwencji twórczej dzieci
- *zabawy ruchowe w terenie*, pokonywanie naturalnych przeszkód, oraz zabawy ruchowe tematycznie związane ze środowiskiem leśnym.
- gromadzenie zapasów do ptasiej stołówki.
- tworzenie albumów z zasuszonymi liśćmi, roślinami, kontynuacja wiosną i latem.

3.2. Zima w lesie. Treści przewidziane do realizacji.

- „*Las w zimowej szacie*” - wystawa zdjęć, zainteresowanie rodziców treściami realizowanymi w przedszkolu.
- „*Zimowa wyprawa do lasu*” - wycieczka do lasu, tropienie śladów zwierząt w celu uzyskania odpowiedzi na pytanie: Które zwierzęta nie śpią zimą. Spotkanie z myśliwymi oraz leśnikami, poznawanie sposobów pomocy zwierzętom w przetrwaniu zimy. Udział chętnych rodziców w wycieczce. Podziwianie zimowego krajobrazu.
- „*Jak pomóc przetrwać zwierzętom zimę*” - wykorzystanie zdobytej wiedzy podczas wycieczki, wypowiedzi dzieci na temat sposobów dokarmiania zwierząt zimą przez myśliwych i leśników.
- „*Gdzie zimują lisy, sarny i inne zwierzęta*” - dzieci rozpoznają i nazywają wybrane zwierzęta na ilustracji, klasyfikują je według kryterium zasypia na zimę, nie zasypia.
- „*Dokarmiamy ptaki*” - wykonywanie karmidełek dla ptaków z wykorzystaniem zgromadzonych nasion zawieszenie ich na terenie przedszkolnym na drzewach, systematyczne wysypywanie pokarmu do karmnika umieszczonego na parapecie, uświadamianie dzieciom konieczności systematycznego dokarmiania ptaków zimą, rozpoznawanie, nazywanie ptaków przylatujących do karmnika.
- „*Zwierzęta leśne*” - wykonywanie prac plastycznych, wykorzystanie papieru oraz nieużytków.
- „*Ptaki*” „*Zwierzęta leśne*” - zorganizowanie wystawy prac plastycznych w przedszkolu oraz w sklepie zoologicznym

3.3. Wiosna w lesie. Treści przewidziane do realizacji.

- „*W szkółce leśnej*” - wycieczka. Poznanie miejsca upraw sadzonek drzew. Poruszanie się wyznaczonymi ścieżkami. Obserwacja przyrody budzącej się do życia po okresie zimowym
- „*Jak sadi się las?*” - wycieczka do pobliskiego leśnictwa na zalesiane powierzchnie. Obserwacja pracy pracowników leśnych, udział dzieci w niektórych czynnościach. Spacer po pobliskim lesie, porównywanie wielkości drzew dorosłych i sadzonek. Obserwacja przyrody- chronione rośliny posycia(zawilce, przyłaszczki, inne), wygląd drzew, słuchanie dźwięków z otoczenia.
- „*Leśne kwiaty*” - wykonywanie prac plastycznych, znajomość wybranych nazw roślin chronionych występujących w pobliskich lasach.
- „*Leśne przedszkole*” - na podstawie ilustracji, plansz, filmów uświadamianie dzieciom, że również zwierzęta rozmnażają się i rozwijają.
- „*Opowieści z zaczarowanego lasu*” - przygotowywanie opowieści ruchowej do muzyki instrumentalnej, pomoc rodziców w przygotowywaniu strojów.

3.4. Lato w lesie. Treści przewidziane do realizacji.

- *Wycieczka do Muzeum Przyrody w Olsztynie*- zwiedzanie ekspozycji. Poszerzenie i utrwalanie zdobytej wiedzy na temat przyrody naszego regionu. Podziwianie krajobrazu naszego regionu.
- „*Bezpieczne wakacje*” –spotkanie z przedstawicielem Straży Leśnej, zaproszenie chętnych rodziców, przypomnienie zasad zachowania w lesie, zwłaszcza podczas letniego wypoczynku.
- „*Piknik na leśnej polanie*”- wycieczka wspólnie z rodzicami, spotkanie z osobami współpracującymi w czasie realizacji programu, spacer z leśniczym po leśnej ścieżce dydaktycznej, wspólne gry i zabawy terenowe, słuchanie zjawisk z otoczenia.
- „*Przyjaciel Przyrody*”- otrzymywanie przez dzieci odznak

4. Ewaluacja programu

Narzędziami ewaluacji programu będą karty pracy dla dzieci oraz ankieta dla rodziców. Przykładowe karty pracy i ankieta zamieszczona zostaje w aneksie.

5. Bibliografia

- 1) Czołnik B., *Lekcje w lesie, czyli praktyczne formy edukacji leśnej*, Ośrodek Kultury Leśnej w Gołuchowie, Poznań 1998.
- 2) Janik E., *Przyroda przeżywana i obserwowana z dzieckiem przedszkolnym*, WSiP, Warszawa 1998.
- 3) Łobno G, *Przyroda- przewodnik do zajęć terenowych*, Wydawnictwo Edukacyjne, Kraków 2002.
- 4) Pecia J., *Zostań przyjacielem przyrody*, Wydawnictwo „Zielone Brygady”, Kraków 2003.
- 5) Słudzińska M., *Dzieci przedszkolne poznają przyrodę ożywioną*, WSiP, Warszawa 1989.